

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA ĐỘI NGŨ TRÍ THỨC QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM TRONG TÌNH HÌNH HIỆN NAY

TS PHẠM THANH GIANG
Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng

♦ **Tóm tắt:** Là một bộ phận của trí thức Việt Nam, trí thức Quân đội nhân dân là lực lượng nòng cốt đi đầu trong nghiên cứu, ứng dụng, phát triển khoa học, nghệ thuật quân sự; đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quân đội; bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong quân đội, góp phần củng cố nền quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc và xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ và từng bước hiện đại. Trong tiến trình lịch sử và đặc biệt trong điều kiện Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (4.0) việc phát huy vai trò, tiềm năng sáng tạo của đội ngũ trí thức quân đội là yêu cầu cần thiết và có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

♦ **Từ khóa:** Trí thức; Trí thức quân đội; Phát huy vai trò.

1. Đội ngũ trí thức Quân đội nhân dân Việt Nam phần lớn được đào tạo cơ bản qua hệ thống nhà trường quân đội, ở trong và ngoài nước; trải qua thực tiễn chiến đấu, phục vụ chiến đấu, huấn luyện, công tác ở các cơ quan, đơn vị và nhà trường, có trình độ lý luận, thực tiễn; có bản lĩnh chính trị kiên định, vững vàng; trung thành vô hạn với Tổ quốc, với Đảng, Nhà nước, với nhân dân và chế độ, sẵn sàng nhận và hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao.

Quán triệt sâu sắc các quan điểm, nghị quyết của Đảng về trí thức, đặc biệt là Nghị quyết số 27-NQ/TW Về xây dựng đội ngũ trí thức trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp

hóa, hiện đại hóa đất nước, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng đã có nhiều chủ trương, biện pháp lãnh đạo, chỉ đạo việc xây dựng đội ngũ trí thức quân đội, như: thường xuyên quan tâm tạo môi trường, điều kiện thuận lợi để đội ngũ trí thức quân đội phát triển, phát huy cao nhất vai trò, tiềm năng sáng tạo, cống hiến sức lực, trí tuệ cho đất nước, cho quân đội. Cùng với sự phát triển của đội ngũ trí thức Việt Nam, đội ngũ trí thức quân đội có sự phát triển cả về số lượng, chất lượng và cơ cấu. Số lượng trí thức trong quân đội có trình độ tiến sĩ, thạc sĩ, được phong hàm giáo sư, phó giáo sư không ngừng tăng lên.

Trong thời kỳ đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam theo định hướng xã hội chủ nghĩa, đội ngũ trí thức quân đội ngày càng thể hiện rõ vai trò là lực lượng nòng cốt sáng tạo, truyền bá tri thức, đào tạo và bồi dưỡng cán bộ quân đội; đi đầu trong nghiên cứu, tiếp thu, ứng dụng, phát triển khoa học kỹ thuật quân sự, khoa học xã hội nhân văn quân sự, nghệ thuật quân sự; tích cực ứng dụng những thành tựu của Cách mạng công nghiệp lần thứ tư vào các hoạt động quốc phòng và quân sự; cung cấp luận cứ khoa học giúp cho Đảng, Nhà nước hoạch định đường lối, chiến lược quân sự, quốc phòng, xây dựng quân đội; tham gia đấu tranh tư tưởng lý luận, bảo vệ nền tảng tư tưởng, quan điểm, đường lối của Đảng, giữ vững trận địa tư tưởng trong quân đội... Những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử trong công cuộc đổi mới đất nước nói chung, trong xây dựng quân đội nói riêng có sự đóng góp, cống hiến quan trọng của đội ngũ trí thức quân đội.

Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, đội ngũ trí thức quân đội cũng chưa phát huy hết vai trò, tiềm năng trí tuệ của mình cho quân đội và đóng góp vào sự phát triển đất nước. Một bộ phận nhỏ trí thức quân đội chưa thực sự tâm huyết với công việc, có biểu hiện suy giảm động lực phấn đấu, làm việc cầm chừng, chất lượng hiệu quả công việc chưa cao, chưa tương xứng với tiềm năng và yêu cầu nhiệm vụ của quân đội trong tình hình mới. Việc phát huy vai trò của đội ngũ trí thức quân đội vẫn còn một số hạn chế, bất cập về nhận thức cũng như về chính sách đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng, đãi ngộ...

Hiện nay, sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc và xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại trong bối cảnh tình hình thế giới, khu vực và trong nước có những diễn biến, phức tạp, khó lường. Các nước lớn điều chỉnh chiến lược, vừa hợp tác, thỏa hiệp, cạnh tranh, kiềm

chế lẫn nhau; chiến tranh thương mại, tranh chấp chủ quyền biển, đảo, biên giới, lãnh thổ,... tiếp tục diễn ra đe dọa độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ, đến lợi ích quốc gia dân tộc. Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư phát triển mạnh mẽ, thúc đẩy sự phát triển nhảy vọt trên nhiều lĩnh vực. Tình hình đó vừa đặt ra yêu cầu cao đối với trí thức quân đội, vừa đòi hỏi phải phát huy mạnh mẽ vai trò, tiềm năng trí tuệ của lực lượng này để họ thực sự là “nguồn lực đặc biệt”, là “động lực” xây dựng quân đội ta ngày càng hùng mạnh.

2. Để tiếp tục phát huy vai trò, tiềm năng của đội ngũ trí thức quân đội trong bối cảnh hiện nay, cần thực hiện tốt một số giải pháp cơ bản sau:

Một là, tiếp tục nhận thức sâu sắc hơn về vai trò và sự cần thiết phải xây dựng, phát huy vai trò của đội ngũ trí thức quân đội trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu, trực tiếp tác động đến hiệu quả việc phát huy vai trò của đội ngũ trí thức quân đội. Bởi chỉ có nhận thức sâu sắc về vai trò cũng như sự cần thiết phải xây dựng đội ngũ trí thức quân đội chúng ta mới có chủ trương, quyết sách đúng đắn, biện pháp thiết thực trong xây dựng và phát huy vai trò của họ. Chỉ có nhận thức sâu sắc vai trò của trí thức quân đội chúng ta mới phát huy được tiềm năng trí tuệ của họ, mới tận dụng được những thời cơ, thuận lợi của bối cảnh tình hình thế giới và khu vực mang lại, nhất là những thành tựu khoa học, công nghệ mới để phát triển đất nước, củng cố quốc phòng, xây dựng quân đội.

Trong bối cảnh hiện nay, cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang phát triển mạnh mẽ, tác động sâu sắc đến mọi lĩnh vực đời sống xã hội, đến sự phát triển của các quốc gia, dân tộc, đội ngũ trí thức quân đội ngày càng có vai trò đặc biệt quan trọng. Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng, cấp ủy, chỉ huy

các cấp cần tiếp tục giáo dục, quán triệt sâu rộng làm cho các tổ chức, các lực lượng trong toàn quân thấu suốt quan điểm của Đảng: “Xây dựng đội ngũ trí thức vững mạnh là trực tiếp nâng tầm trí tuệ của dân tộc, sức mạnh của đất nước, nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng và chất lượng hoạt động của hệ thống chính trị. Đầu tư xây dựng đội ngũ trí thức là đầu tư cho phát triển bền vững”¹. Theo đó, xây dựng đội ngũ trí thức quân đội vững mạnh cũng là trực tiếp nâng tầm trí tuệ, sức mạnh của quân đội. Đặc biệt phải nhận thức sâu sắc tính chất đặc thù và giá trị lao động của trí thức quân đội; những yếu tố tạo động lực để đội ngũ trí thức quân đội phấn đấu vươn lên, lao động sáng tạo, cống hiến và phát triển.

Hai là, tăng cường công tác giáo dục, quán triệt xây dựng động cơ, trách nhiệm phấn đấu, cống hiến đúng đắn cho đội ngũ trí thức quân đội

Đây là giải pháp tạo động lực để đội ngũ trí thức quân đội phấn đấu vươn lên, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ, cống hiến nhiều nhất trí tuệ cho quân đội và đất nước. Thực tế cho thấy, chỉ khi có động cơ phấn đấu đúng đắn, đội ngũ trí thức quân đội mới an tâm công tác, yêu ngành, yêu nghề, say mê nghiên cứu, tích cực phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện, nâng cao phẩm chất, trình độ, năng lực; mới phát huy cao nhất vai trò, trách nhiệm đem hết sức lực, trí tuệ của mình cống hiến cho quân đội và đất nước. Một trong những nguyên nhân dẫn đến một bộ phận trí thức quân đội chưa phát huy hết vai trò, tiềm năng trí tuệ của mình, làm việc cầm chừng, hiệu quả công việc không cao là do một số cấp ủy, chỉ huy chưa thường xuyên quan tâm giáo dục, quán triệt xây dựng động cơ, trách nhiệm cho họ.

Cấp ủy, chỉ huy các cấp trong quân đội cần tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo, thường xuyên thực hiện có chất lượng, hiệu quả công tác giáo dục chính trị tư tưởng, xây dựng động cơ,

trách nhiệm phấn đấu, cống hiến đúng đắn cho đội ngũ trí thức quân đội. Công tác giáo dục phải làm cho đội ngũ trí thức quân đội nhận thức sâu sắc về trách nhiệm của mình đối với dân tộc, với đất nước, với quân đội; nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, xây dựng quân đội và yêu cầu về phẩm chất, năng lực của đội ngũ trí thức trong bối cảnh tình hình mới... Trên cơ sở đó, đội ngũ trí thức quân đội xác định động cơ, thái độ trách nhiệm đúng đắn, có ý chí quyết tâm cao trong khắc phục khó khăn gian khổ, tích cực phấn đấu, lao động sáng tạo, cống hiến hết mình cho quân đội và đất nước. Mỗi trí thức quân đội cần đề cao lòng “tự trọng” đối với nghề nghiệp của mình; quán triệt sâu sắc Nghị quyết Trung ương 4 khóa XI, XII của Đảng, thường xuyên “tự soi, tự sửa”, tu dưỡng, rèn luyện, phấn đấu trở thành những tấm gương sáng về “đạo đức, tự học và sáng tạo”. Kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện tiêu cực, không để cho những cám dỗ vật chất tầm thường làm lu mờ nhân cách và danh dự trí thức quân đội, hình ảnh cao đẹp “Bộ đội Cụ Hồ” trong thời kỳ mới.

Ba là, tiếp tục đổi mới chính sách, tạo động lực để đội ngũ trí thức quân đội phát huy vai trò, tiềm năng sáng tạo, cống hiến và phát triển.

Đây là giải pháp không thể thiếu nhằm tạo động lực phát huy vai trò của đội ngũ trí thức quân đội. Lao động của đội ngũ trí thức là một dạng lao động đặc biệt. Theo C.Mác, đó là lao động phức tạp, đem lại giá trị là bội số của lao động giản đơn. Giá trị lao động của họ vì thế không thể đặt ngang bằng với hao phí lao động thông thường. Sản phẩm đặc trưng của họ là những công trình khoa học với hàm lượng trí tuệ cao, không thể tính toán đơn thuần bằng lợi ích vật chất theo cơ chế thị trường. Đội ngũ trí thức quân đội hoạt động trong một lĩnh vực đặc thù - hoạt động quân sự, khó khăn, gian khổ, thậm chí cả hy sinh. Điều đó càng cho thấy tính chất phức tạp trong lao động của đội

ngũ trí thức quân đội. Vì vậy, để phát huy vai trò, tạo động lực cho đội ngũ trí thức quân đội lao động sáng tạo, cống hiến và phát triển, rất cần thực hiện chính sách trọng dụng, tôn vinh, đãi ngộ xứng đáng với vị thế, vai trò và những đóng góp của họ. Đảng ta khẳng định: “Tiếp tục hoàn thiện thể chế, cơ chế, chính sách bảo đảm trọng dụng, phát huy tốt đội ngũ trí thức”².

Trong thời gian qua, mặc dù Đảng, Nhà nước, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng đã thực hiện một số chính sách thể hiện sự quan tâm đối với trí thức quân đội. Song nhìn chung các chính sách vẫn chưa tạo động lực mạnh mẽ để khơi dậy và phát huy tiềm năng trí tuệ của đội ngũ trí thức quân đội.

Do vậy, Đảng, Nhà nước, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng cần tiếp tục nghiên cứu, bổ sung, hoàn thiện hệ thống chính sách đối với trí thức quân đội theo hướng trọng dụng, tôn vinh, đãi ngộ xứng đáng mà Đảng ta đã khẳng định: “Xây dựng và thực hiện chính sách đào tạo, bồi dưỡng, trọng dụng, đãi ngộ, tôn vinh đội ngũ cán bộ khoa học và công nghệ, nhất là các chuyên gia giỏi, có nhiều đóng góp”³. Trong hệ thống chính sách chung hiện nay, cần nghiên cứu thực hiện sự ưu tiên, đãi ngộ đối với đội ngũ trí thức về các mặt: đào tạo, bồi dưỡng; sử dụng, đề bạt, bổ nhiệm; tiền lương, phụ cấp; nhà ở, đất ở... Bên cạnh chính sách chung, cần chú trọng thực hiện chính sách thu hút, trọng dụng nhân tài quân sự. Trên thực tế, vấn đề “trọng dụng nhân tài” cũng đã được bàn thảo nhiều, song quá trình thực hiện chưa mang lại hiệu quả thiết thực. Đã đến lúc cần thực hiện triệt để quan điểm về nhân tài của Đảng trong xây dựng đội ngũ trí thức quân đội: “Xây dựng đồng bộ chính sách đào tạo, thu hút, trọng dụng, đãi ngộ xứng đáng nhân tài khoa học, công nghệ”⁴. Người nào thực tài, có phẩm chất đạo đức tốt, có cống hiến nhiều cho xã hội phải trọng dụng, tôn vinh, không đơn thuần chỉ là sử dụng. Khắc phục triệt để các hiện tượng

tiêu cực trong bố trí, sử dụng, đề bạt, bổ nhiệm cán bộ. Đồng thời, kiên quyết thay thế, loại bỏ những người kém năng lực, kém phẩm chất, uy tín thấp trong tổ chức. Chỉ có như vậy mới bảo đảm tính công bằng, tạo động lực để đội ngũ trí thức quân đội phấn đấu, phát huy tiềm năng trí tuệ phục vụ đất nước và quân đội.

Bốn là, quan tâm xây dựng môi trường lành mạnh để đội ngũ trí thức quân đội cống hiến và phát triển.

Trí thức là lực lượng lao động sáng tạo đặc biệt. Song tính tích cực, sáng tạo của đội ngũ trí thức chỉ được phát huy mạnh mẽ khi họ được sống và làm việc trong một môi trường lành mạnh. Trong đội ngũ trí thức quân đội, tuyệt đại đa số đều có thiên hướng nghề nghiệp rõ ràng, có trình độ, năng lực thực sự. Họ luôn mong muốn có một môi trường hội đủ những điều kiện cần thiết để thực hiện ước vọng nghề nghiệp, được thỏa sức sáng tạo, phát huy mọi tiềm năng, cống hiến hết mình cho quân đội và đất nước. Với họ, được sống và làm việc trong một môi trường luôn đề cao trí thức, trọng dụng thực tài, thi đua lành mạnh về trí tuệ là một vinh dự, một lợi ích thực sự. Đảng ta khẳng định: “Tạo môi trường thuận lợi, điều kiện vật chất để cán bộ khoa học và công nghệ phát triển bằng tài năng và hưởng lợi ích xứng đáng với giá trị lao động sáng tạo của mình”⁵.

Chính vì vậy, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng, cấp ủy, chỉ huy các cấp cần quan tâm xây dựng môi trường lành mạnh, tạo thuận lợi cho đội ngũ trí thức quân đội sáng tạo, cống hiến và phát triển. Trong đó, chú trọng xây dựng đơn vị đoàn kết, tôn trọng, chia sẻ, giúp đỡ lẫn nhau, quan hệ cấp trên, cấp dưới, đồng chí, đồng nghiệp trong sáng. Chú trọng phát huy dân chủ, nhất là dân chủ trong nghiên cứu khoa học. Bởi, không có dân chủ thì trí thức không thể sáng tạo được.

(Xem tiếp trang 67)